

PJESA I

Helena Kadare

Kohë e pamjaftueshme

Letrën e dërgonte poeti i ri, Ismail Kadare, i cili, siç kisha dëgjuar, ndodhej në Moskë për studime pasuniversitare.

O Zot, si ishte e mundur që kjo mrekulli të më ndodhte mua?! Në atë kohë pothuajse tërë gjimnazi e dinte adhurimin që kisha për këtë shkrimtar të ri. ...

Me letrën në dorë dhe kokën mbi re u ktheva në shtëpi dhe nuk ndenja dot pa ua treguar prindërve atë mrekulli që më kishte ndodhur.

"Punë poetësh", - tha babai me një lloj dyshimi. "Nuk duhen marrë seriozisht këto gjëra." ...

Letra ime drejtuar Is shprehte hapur gjithë adhurimin që kisha për të. Dhe brenda letrës i vija ca manushaqe të thara, të mbledhura nga një ekskursion i fundit me shkollën "për të kujtuar pranverën e vendit tuaj".

Në atë kohë, siç e ka shkruar më vonë Is në *"Ftesë në studio"* dhe te *"Muzgu i perëndive të stepës"*, ai kishte turp nga letërsia dhe i dukej se njerëzit modernë dhe vajzat e bukura nuk e donin letërsinë. Ai e ka përmendur këtë letër në *"Ftesë në studio"*, si diçka që ia theu këtë paragjykim, por nuk ka thënë arsyen praktike që e shtyu të shkruante vetë një letër.

Më parë, ai i kishte mahnitur lexuesit me një cikël vjershash botuar në *"Zerin e Rinisë"*, midis të cilave ishte poema *"Vjeshtë në Tiranë"* që niste me vargun e famshëm "Pa formë është qielli, si tru idioti". *"Shekulli im"* ishte i mbushur me margaritarë të tillë të pazakonshëm, të rrezikshëm që e prishnin amullinë e letërsisë konformiste. Sidomos poema *"Rrugëve të Moskes"*, një poemë tërësisht intime, ishte një gjë e paparë në letërsinë e re e të kontrolluar shqipe. ...

Dimri dhe pranvera e vitit 1962 ishin stinët tona të para të dashurisë. Takimet tona zgjasnin me orë të tëra, zakonisht pasditeve.

E dhënë pas dashurisë, kisha qenë e pavëmendshme ndaj asaj që po ndodhte përreth. Vendi po kalonte një periudhë të pazakonshme. Në këtë kohë, shkëputja nga kampi socialist po bëhej përfundimtare. Ndërkaq iluzionet e para për mundësinë e një lidhjeje me Perëndimin po binin.

Pas një periudhe zbutjeje, si rezultat i së cilës shkrimtarët e rinj kishin marrë frymë pak më lirisht, rripi po shtrëngohej përsëri. Is bashkë me Fatos Arapin, Dritëro Agollin dhe të tjerë ishin në shenjë të goditjes së shkrimtarëve konservatorë. ...

Në Tiranë më prisnin dy surpriza, një e keqe dhe një e mirë. Is nuk ishte aty, por gjeta një letër të shkurtër të tij. Letra ishte dërguar nga Shkodra. E kishte zgjatur vetë afatin e shërbimit, ngaqë i pëlqente ajo vetmi e ai shi skëterre.

Kujtova se po tallej, por në pjesën e dytë të letrës merrej vesh shkaku i kënaqësisë së tij. Thoshte se po shkruante për herë të parë një tregim disi të gjatë "me të vdekur e me shi". (Gjatë ikjes sonë nga Shqipëria më 1990, midis letrave dhe fotografive tepër të shtrenjta që më humbën, ishte fatkeqësisht edhe kjo letër ku përmendej për herë të parë *"Gjenerali i ushtrisë së vdekur"*, vepër që do të lozte një rol themelor në krejt jetën e tij.)

Shënim: *"Kohë e pamjaftueshme"* është një liber me kujtime që Helena Kadare ia dedikon shkrimtarit të madh Ismail Kadare. Kujtimet sjellin përjetimet e jetës së tyre si edhe detaje të ndryshme për Shqipërinë, letërsinë dhe ndjenjat njerëzore. Ky tekst rrefyesh me elemente biografike dhe autobiografike të mbresa të lexuesi, jo vetëm për informacionin, por edhe për stilin e përdorur nga autorja.

1. Lloji i ligjërimit në këtë tekst karakterizohet nga: 1 pikë
 - A) gjuha e stilit libror.
 - B) gjuha e thjeshtë, bisedore.
 - C) gjuha e ndërtikuar, simbolike.
 - D) gjuha e stilit fantastiko – shkencor.

2. Gjatë leximit të këtij teksti vërejmë se kemi të bëjmë me një "dokumentar": 1 pikë
 - A) për jetën dhe veprën e një personaliteti të njohur.
 - B) mbi rrëfime të trilluara, fantastike, legjendare.
 - C) mbi artikuj lajmesh të ndryshme, kronika.
 - D) vetëm mbi ngjarje të mëdha që po ndodhin sot.

3. Cilat janë karakteristikat kryesore të këtij teksti? 1 pikë
 - A) Struktura rrethore me linja paralele të subjektit.
 - B) Struktura e ndërtikuar me ngjarje të mëdha historike.
 - C) Struktura e thjeshtë, ngjarje me rend kronologjik.
 - D) Struktura e fragmentarizuar, pa rend kronologjik.

4. Fjalja: "O Zot, si ishte e mundur që kjo mrekulli të më ndodhte mua?!" shpreh: 1 pikë
 - A) ngazëllimin në shkallën më të lartë të rrëfimitarit të brendshëm.
 - B) frikën për diçka që nuk do të vijë në jetën e rrëfimitarit.
 - C) gjendjen emocionale të rrëfimitarit të jashtëm.
 - D) pakënaqësinë për kohën kur ndodh mrekullia.

5. Cila prej fjalive të shkëputura nga teksti është fjali e thjeshtë? 1 pikë
 - A) O Zot, si ishte e mundur që kjo mrekulli të më ndodhte mua?!
 - B) Dimri dhe pranvera e vitit 1962 ishin stinët tona të para të dashurisë.
 - C) Letra ime drejtuar Is shprehte hapur gjithë adhurimin që kisha për të.
 - D) E dhënë pas dashurisë, kisha qenë e pavëmendshme ndaj asaj që po ndodhte përreth.

6. Në fjalinë: "Me letren në dorë dhe kokën mbi re u ktheva në shtëpi dhe nuk ndenja dot pa ua treguar prindërve...", fjala e nënvizuar është: 1 pikë
 - A) parafjalë.
 - B) ndajfolje.
 - C) lidhëz.
 - D) pjesëz.

7. Në fjalinë: "Ne atë kohë, siç e ka shkruar më vonë Is...", pjesa e nënvizuar është: 1 pikë
 - A) rrethanor.
 - B) përcaktor.
 - C) ndajshtrim.
 - D) kundrinor.

8. Koha e foljeve që mbizotëron në këtë tekst është:

1 pikë

- A) koha e tashme që përshkruan ngjarje të ditës.
- B) koha e ardhme që përshkruan dëshira dhe fantazi.
- C) koha e ardhme që përshkruan ngjarje të panjohura.
- D) koha e shkuar që përshkruan veprime e përjetime personazhesh.

9. Pjesa e nënvizuar në fjalinë: "Dhe brenda letres i vija ca manushaqe të thara, të mbledhura nga një ekskursion i fundit me shkollën për të kujtuar pranverën e vendit tuaj.", është:

1 pikë

- A) pjesore e foljes.
- B) formë e pashtjelluar mohore.
- C) formë e pashtjelluar paskajore.
- D) formë e pashtjelluar përcjellore.

10. Zgjeroni fjalinë e dhënë me kryefjalë dhe përcaktor: "E dhënë pas dashurisë, kisha qenë e pavëmendshme ndaj asaj që po ndodhte përreth."

2 pikë

11. Rishkruani saktë fjalinë e dhënë.

4 pikë

Helena Kadare përshkruan gëzimin e dalies të librit Gjenerali i ushtrisë së vdekur i cili konsiderohet si një nga librat më të mirë të kohës.

12. Shkruani shumësin e emrave të mëposhtëm.

2 pikë

mrekulli: _____

shkak: _____

13. Zbuloni dy nga veçoritë gjuhësore të tekstit rëfyes dhe konkretizojini ato me shembuj nga teksti.

4 pikë

Veçoria gjuhësore: _____

Shembulli nga teksti: _____

Veçoria gjuhësore: _____

Shembulli nga teksti: _____

Katedralja e Parisit

1. Katedralja e Shën Mërisë së Parisit është pa dyshim edhe sot e kësaj dite një ndërtesë madhështore. Në fytyrën e kësaj mbretëreshe të vjetër të katedraleve tona gjendet përherë, përbi çdo rudhe, edhe një shenjë plage.

Prania e Kuazimodos, e kësaj qenieje të jashtëzakonshme, e mbushte tërë katedralen me një frymë jetëdhënëse. Nga sa thoshte turma bestyie, prej tij dukej se buronte një farë force e misterishme, që i gjallëronte të gjithë gurët e katedrales së Shën Mërisë dhe që e bënte këtë faltore të vjetër të shungullonte deri poshtë në themelet e saj.

E, me të vërtetë, katedralja dukej një qenie që i bindej dhe i nënshtrohej pushtetit të tij; ajo priste urdhrat e kamberit për të ngritur zërin e saj të fuqishëm; ai e mbushte, e sundonte atë si ndonjë demon mbrojtës. ...

2. Kuazimodoja ishte ndalur tani nën kubën e portalit të madh. Shputat e gjera të këmbëve të tij dukej se shkelnin aq fort mbi pllloqat e gurta të dyshemesë, sa edhe shtyllat e rënda romantike. Koka e tij e madhe dhe leshatake humbte midis supeve, si koka e një luani, që ka dhe ai një kritë të gjatë, e cila i mbulon qafën. Ai po e mbante vajzën e tmerruar mbi pëlëmbët e duarve të tij të vrazhda, si ndonjë copë pëlhurë e bardhë; por e mbante me aq kujdes, saqë dukej sikur kishte frikë se mos e copëtonte ose mos e prishte. Do të thoshe se Kuazimodoja e ndiente që ajo ishte diçka e brishtë, elegante dhe e çmueshme, diçka e krijuar jo për duart e tij të ashpra. Herë-herë dukej sikur ai nuk guxonte ta prekte atë as me frymën e tij. Pastaj, befas, e shtrëngonte me krahët e tij, në gjoksin e tij çipa-çipa, si të ishte plaçka e tij, thesari i tij. Kështu e shtrëngon nëna në gji fëmijën e saj. Syri i tij prej ciklopi ulej herë-herë mbi vajzën dhe i shprehte kësaj butësi, ëmbëlsi, dhembshuri, por pastaj ngrihej prapë lart, duke lëshuar shkrepitima. Atëherë gratë qeshnin e qanin, turma brohoriste nga entuziazmi, sepse në ato çaste Kuazimodoja ishte vërtet i bukur.

Kuazimodoja dhe Esmeralda ishin dy njerëz të përbuzur nga natyra dhe shoqëria; ata ndodheshin në të njëjtën shkallë mjerimi dhe tani po ndihmonin njëri-tjetrin. ...

3. - Pse më shpëtual?

Ai e vështroi atë plot ankth, sikur po përpiqej të merrte me mend kuptimin e fjalëve të saj. Ajo e përsëriti pyetjen. Atëherë ai e pa atë me një trishtim të thellë dhe krisi e iku.

Esmeralda mbeti e çuditur. Cigania ngriti sytë tek ai, për ta falënderuar, por nuk tha dot asnjë fjalë.

Atëherë ai i tha:

- Ju keni frikë prej meje? Unë jam shumë i shëmtuar apo jo? Mirë, ju mos më shikoni, vetëm më dëgjoni. Ditën do të rri këtu, natën mund të shëtisni sa të doni brenda në katedrale. Por jashtë katedrales mos dilni, as ditën, as natën. Do të merrni veten më qafë. Ju do t'ju vrisnin dhe unë do të vdisja.

E prekur nga fjalët e tij, ajo ngriti kokën për t'iu përgjigjur. Por ai ishte zhdukur.

Kur u err, nata iu duk aq e bukur dhe vezullimi i Hënës aq i butë, saqë ajo doli në galerinë e sipërme, që rrethonte katedralen. E ndjeu veten disi të lehtësuar, aq e qetë dukej nga lart pamja që shtrihej poshtë përfund saj.

14. Arkitektura e katedrales sipas përshkrimit të Hygoit është e stilit:

1 pikë

- A) gotik.
- B) antik.
- C) barok.
- D) neoklasik.

15. Linjën kryesore të subjektit e përbën:

1 pikë

- A) lufta për të shpëtuar popullin.
- B) lufta për të shpëtuar katedralen.
- C) lufta për të shpëtuar Esmeraldën.
- D) lufta për të shpëtuar Kuazimodon.

16. "Katedralja e Parisit" është një vepër që i përket llojit të:

1 pikë

- A) tregimit.
- B) novelës.
- C) romanit.
- D) prozës poetike.

17. Në cilën nga alternativat e mëposhtme është përdorur personifikimi për katedralen?

1 pikë

- A) Faltore e vjetër.
- B) Mbretëreshe të vjetër.
- C) Ndërtesë madhështore.
- D) Qenie e jashtëzakonshme.

18. Pika kulmore e simpatisë së lexuesit për Kuazimodon në fragment arin kur:

1 pikë

- A) Kuazimodo ikën i trishtuar.
- B) Kuazimodo përbuzet nga natyra dhe shoqëria.
- C) Kuazimodo është i gatshëm të vdesë për Esmeraldën.
- D) Kuazimodo është ndalur në kubënë e portalit të madh.

19. Fjala *jetëdhënëse* bën pjesë në klasën e fjalëve:

1 pikë

- A) emër.
- B) mbiemër.
- C) përemër.
- D) ndajfolje.

20. Fjala *mendjemadh* nga pikëpamja e fjalëformimit është:

1 pikë

- A) e thjeshtë.
- B) e përbërë.
- C) e përngjitur.
- D) e prejardhur.

21. Shprehja "*mbretëreshe të vjetër*", është ndërtuar mbi figurën e:

1 pikë

- A) ironisë.
- B) alegorisë.
- C) metonimisë.
- D) epitetit metaforik.

22. Kuptimi i përafërt me fjalën *shungullonte* është:

1 pikë

- A) gumëzhinte.
- B) përkundej.
- C) lëkundej.
- D) oshtinte.

23. Në cilin nga pohimet e mëposhtme zbulohet gërshetimi i realizmit me romantizmin?

1 pikë

- A) Dy personazhet përbuzen nga shoqëria dhe janë në kontrast me njëri-tjetrin.
- B) Katedralja ka një bukuri magjepsëse dhe misterioze njëkohësisht.
- C) Kuazimodo ngjall frikë tek Esmeralda.
- D) Esmeralda ndihet e lehtësuar.

24. Aftësia përfytyruese në fragment përftohet më shumë përmes shprehjes:

1 pikë

- A) Syri i tij prej ciklopi ulej herë-herë... duke lëshuar shkrepitima.
- B) Ai e vështroi atë plot ankth, sikur donte ta kuptonte.
- C) Esmeralda mbeti e çuditur dhe nuk tha asnjë fjalë.
- D) Do të merrni veten më qafë.

25. Komentoni shprehjen: "Kështu e shtrengon nëna në gji fëmijën e saj."

1 pikë

26. Shpjegoni efektin e kontrastit në togfjalëshin: demon mbrojtës.

1 pikë

27. Gjeni një krahasim në pjesën e dytë të fragmentit dhe shpjegoni funksionin e tij.

2 pikë

Krahasimi:

Funksioni:

28. Interpretoni raportin midis Kuazimodos dhe katedrales përmes dy shembujve në pjesën e parë të fragmentit.

2 pikë

29. Ç'përjeton Esmeralda në fund të fragmentit?

1 pikë

30. Identifikoni figurën letrare në fjalinë e dhënë (karakteristike për romantizmin) dhe shpjegoni efektin artistik që krijon ajo.

2 pikë

Shputat e gjera të këmbëve të tij dukej se shkelnin aq fort, sa edhe shtyllat e rënda romantike.

Figura letrare:

Shpjegimi:

31.

a) Si përshkallëzohet reagimi i turmës në pjesën e dytë të fragmentit?

1 pikë

b) Gjeni antitezën.

1 pikë

c) Me se shprehet ajo nga pikëpamja gjuhësore?

1 pikë

32. Pjesa e parë e fragmentit afron për nga natyra me prozën poetike. Analizoni këtë afri, duke u mbështetur në figuracionin e përdorur.

2 pikë

33. Hygoi bën përshkrime me detaje fantastike, por në të njëjtën kohë është edhe mjaft lakonik. Gjeni dhe zbërtheni këto dy tipare në fragment përmes shembujve.

4 pikë

Shembull i përshkrimit fantastik: _____

Komenti: _____

Shembull i lakonizmit: _____

Komenti: _____

34.

a) Në fjalinë e mëposhtme gjeni gjymtyrët homogjene.

1 pikë

Syri i tij prej ciklopi ulej here-herë mbi vajzën dhe i shprehte kësaj butesi, ëmbëlsi, dhembshuri, por pastaj ngrihej prapë lart, duke lëshuar shkrepitima.

Gjymtyrët homogjene: _____

b) Formoni një fjali ku këto gjymtyrë homogjene të kryejnë funksionin e kryefjalës.

1 pikë

Pjesa III

35. Esmeralda është një nga figurat më të bukura të letërsisë botërore. Nisur nga kjo, argumentoni në formën e një eseje, pse e thjeshta, talenti dhe e bukura gëzon, kënaq dhe frymëzon shpirtin njerëzor. 8 pikë

Blank lined area for writing the essay.

Shtjellimi i idesë (35 a) 2 pikë	Organizimi dhe struktura (35 b) 2 pikë	Stili dhe origjinaliteti (35 c) 2 pikë	Saktësia gjuhësore (35 d) 2 pikë	Totali 35 8 pikë